

A Balaton Akadémia Lóczy Lajos Munkacsoportjának kiadványairól (1993–1995)

A Balaton Akadémia Lóczy Lajos Munkacsoportja névválasztásával is kifejezésre juttatja kötődését a Balatonhoz, s egyben a névadó magyar és egyetemes földtudományi örökségéhez. Hirdeti, hogy a HOL? és MIÉRT OTT? kérdésre válaszoló, ország- és tudományhatárokon áttekintő FÖLDRAJZ felkarolása elősegíti otthonérzésünket, míg elhanyagolása az otthonérzés és a piaci helytállás mellőzését jelentené. A munkacsoport céljai:

1. Oktatási–módszertani műhely kialakítása, amely hazánk és környezete kapcsolatrendszerét szerves egészként mutatja be.

2. Írásos segédanyagok kidolgozása a közoktatástól a vezetőképzésig.

3. A Magyarok Világtalálkozójához (1996) kapcsolódva felvállaltuk a magyar geográfusok, földtudományi szakemberek találkozójának szervezési–előkészítési munkáit.

Munkáink írásos eredményei a következő kötetek:

HAJDÚ-MOHAROS József–SASI Attila–ERŐS László: *Románia tájfeldrajzi beosztása* (Balaton Akadémia könyvek – 5). Romániának mint a kétféle magyar nemzeti kisebbség révén az egyetemes magyarság második hazájának alapos földrajzi ismertetése a hazai földrajztudomány számára tovább már nem elodázható feladat. Tanulmányunk kísérlet a magyar–román tudományos párbeszéd megindítására egy mindkét ország, ill. mindkét nép szempontjából jelentős szakterületen. A következő célokat tűztük magunk elé:

- Románia természeti tájbeosztása a magyar és a román szempontok korrekt egyeztetésével;
- egyenértékű magyar és román tájnevezéktan felállítása;
- Románia megyéinek bemutatása tájlistákkal és térképvázlatokkal.

HAJDÚ-MOHAROS József: *Menedzsment–Marketing–Geopolitika* (Balaton Akadémia könyvek – 7.).

A kötet a címben foglalt szakterületek fogalmi rendszeréről és problémaköreiről ad áttekintést, amit NAGY Sándor gazdasági szakszójegyzéke egészít ki. A földrajzi–geopolitikai ismerethiány az egyik fő oka napjaink drámai fejleményeinek, a háborúkig elmenő érzelmi politizálásnak. A kialakult konfliktusok elsímításában a tér- és időbeli háttérrel feltárolt politikai és etnikai földrajzi kutatások kibontakozása olyan előfeltétel, amely nélkül minden válságkezelő program csak improvizáció marad és – esetleg a legjobb akarat ellenére is – csak újabb konfliktusok magvát hinti el.

HAJDÚ-MOHAROS József: *Fehéroroszország, Ukrajna, Moldávia–Kárpátalja földrajzi leírása* (Balaton Akadémia könyvek – 9.). Földrajzi vázlatunk legnagyobb szomszédunk, Ukrajna és két „másodsomszédunk”: Fehéroroszország és Moldávia rövid bemutatása. E régió a magyar közönség előtt egyszerre jól ismert és szinte ismeretlen. Az elmúlt évszázad történelme gondoskodott arról, hogy szinte minden magyar családnak legyenek vele kapcsolatos ismeretei. Kárpátalja 1919-ig, majd 1939–44 között ismét Magyarország része volt; sok magyar családnak vannak odakötő száalai. Ukrajna és Belorusszia földjén is harcoltak a második világháborúban a keleti frontra küldött magyar katonák; az elesettek tízezrei nyugszanak ottani földben. Ugyanúgy Magyarország földje is nagyszámú ukrán és belorusz harcos nyugóhelye, még ha a hazánkat elfoglaló–felszabadító–megszállva tartó szovjet katonákat népiünk egyszerűen csak „oroszoknak” nevezi is. Később sokan a „málenkij roboton” szenvedtek a Donyec-medence és más iparközpontok lágereiben. A szocialista korszakban a „barátságvonatokkal”, „testvérmegyei” delegációkkal és a krími turistacsoportokkal is sokan megfordultak e köztársaságokban. Ugyanakkor meglehetősen ismeretlen számunkra e három ország; tudatunk csak most kezd megmozogni, hogy immár nem az „oroszokkal” vagyunk határosak. A könyv 70 oldalas Kárpátalja-fejezete az eddigi legrészletesebb magyar nyelvű földrajzi leírás és szomszédos tartományról.

RÉTVÁRI László: *Környezetvédelmi tanulmányok* (Balaton Akadémia könyvek – 12.). A szerző munkacsoportunk szakmai fővédnöke, aki az elsők között hangsúlyozta az ökológiai szempontok elsőlegességét

a szűken vett „népgazdasági” érdekekkel szemben és szívós következetességgel képviselte – a földrajzszakos szakmában bő két évtizeden át szinte egyedüliként – a hazai és a határon túli magyarok összetartozásának ügyét. Kötetünk a Dunántúli ökológiai–ökonómiai problémakörét tárgyaló tanulmányaiból közül válogatást.

Kristó András emlékére (Balaton Akadémia könyvek – 13.). Az 1994 decemberében elhunyt KRISTÓ András személyében eltávozott közülünk egy nagyszerű, sokra hivatott ember, a Kárpátok földrajzának talán legkitűnőbb ismerője. KRISTÓ András sorsa jellegzetes székely–magyar tudóssors. Nem lehetett „román” doktor, mert már annak idején sem vállalta a székely helynevek románosítását; s nem lehetett „magyar” doktor, mert e procedúra formáságaira már nem futotta idejéből. Sajnos, az elmúlt négy esztendő szabadabb légköre nem volt elég arra, hogy a magyarországi tudomány valamit is törlesszen KRISTÓ tanár úrral (úgy is, mint a határon túli magyar tudósok, tanárok egyik legjelesebb képviselőjével) szembeni adósságából. Ez most már ismerőinek, tanítványainak a felelőssége s nemes kötelessége kell legyen.

HAJDÚ-MOHAROS József: *Moldva–Csángóföld–Csángó sors* (Balaton Akadémia könyvek – 16.). *Moldva, Moldavia, Móduva* – a Keleti-Kárpátok, a Dnyeszter és a Duna-delta között elterülő tartomány egyszerre közeli és távoli vidék. Sok történeti, néprajzi és érzelmi szál fűz bennünket e vidékhez, ahol a néphagyományaink legrégebb rétegét hordozó *csángó magyarok* is élnek; s mégis ismeretlenebbek, mint némely amazóniai indián törzs! A csángóságot a maga sokszínűségében kell tekintenünk. Más a helyzet az erdélyi és a moldvai csángóknál; a Hargita és a Bákó megyéhez tartozó gyimesi csángóknál; a moldvaiakon belül a kép szinte falvanként változik. A románságban is megvan a csángó, besenyő, kun, jász – tehát keleti – elem: a magyar tudománynak fel kellene vállalnia a románság részletes megismerését a Balkántól a Dnyeszteren túlig! A Románián kívüli románok éppúgy „csángósodnak”, mint ahogy e veszély fenyegeti az erdélyi s a többi magyar nemzetiségeket is. Sőt „nagyobb távlatból” nézve kozmopolita világunkban az ún. állammemzetek is könnyen a csángósodás, a „bennszülötté” válás útjára léphetnek! Lehet, hogy éppen a csángókérdés korrekt feltárása volna a döntő lépés az oly sokat emlegetett magyar–román történelmi megbékélés, sőt – legyünk még nagyobb igényűek! – a kívánatos összefogás tudományos megalapozásához.

DÜRR János–FÁBRI Miklós–HAJDÚ-MOHAROS József–MÉRŐ József–NÉMETH Géza: *Földünk–környezetünk* (Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 1995). A középiskolai tankönyvnek szánt, de szélesebb közönség érdeklődésére is számot tartó kötet a földtudományok áttekintésére vállalkozik a csillagászati földrajztól a földi szférákon át hazánk és környezete természeti viszonyainak bemutatásáig. A száznál több színes ábrával és látványos fotóval illusztrált kiadvány vezérfonala a *környezet megértése és védelme*. Mint tankönyv, a földtudományi ismeretanyag rugalmas, modern szemléletű oktatását szolgálja: száraz ismeretkoncentrátum helyett olvasmányos és egyben igényes stílusban íródott. A szerzők tanári, szerkesztői, fordítói, kutatói és utazói tapasztalataik javát igyekeznek a használók elé tárni; céljuk a mai világban olyannyira szükséges térbeli eligazodás fejlesztése, ami mindennapi hiánycikk, legyen szó politikáról, kultúráról, turizmusról, környezetvédelemlről vagy akár a piaci tevékenységről. Reményeink szerint a Lóczy Lajos Munkacsoport e kötete is hozzájárul a korszerű, hagyományainknak és a kor kihívásainak egyaránt megfelelő földrajzoktatás és ismeretterjesztés ügyéhez.¹

HAJDÚ-MOHAROS JÓZSEF

¹ A *Földünk–környezetünk* c. könyv a Műszaki Könyvkiadónál (1536 Budapest 114, Pf. 385) 600 a Balaton Akadémia könyvek a Balaton Akadémia címén (8220 Balatonalmádi, Veszprémi út 83.) 300 Ft-ért rendelhető meg. A Balaton Akadémia könyvei kiadásának támogatására örömmel vennénk szponzorok jelentkezését!